

Jerzy Ścigaj

MOŻLIWOŚCI POZNANIA DZIEJÓW ŚRODKOWEGO NADODRZA W POLSKOJĘZycznych ZASOBACH INTERNETOWYCH

Globalna sieć komputerowa Internet stała się w ostatnim dziesięcioleciu medium, w którym poszukują i wymieniają informacje nie tylko naukowcy. Informacji w sieci Internet poszukują przede wszystkim prywatni użytkownicy. Szczególnie często korzystają z Internetu ludzie młodzi – uczniowie i studenci. Dla młodego pokolenia Internet odgrywa taką rolę jak dla pokolenia ich rodziców biblioteka.

Sieć internetowa jest medium szalenie wygodnym z tego względu, iż dostęp do informacji uzyskujemy w miejscu dogodnym dla użytkownika, np. z zacisza domowego pokoju. Rozwój tej technologii umożliwia uzyskanie danych na wybrany przez użytkownika temat, jak również szybką publikację informacji. Podstawowym sposobem publikacji informacji w sieci Internet jest umieszczenie ich na tzw. stronach internetowych. Strony te są dokumentami stworzonymi przez aktywnych użytkowników Internetu i dzięki specjalnym przeglądarkom dokumentów html możliwe jest przejrzanie zawartości tych dokumentów oraz zgromadzonych na serwerach internetowych danych. Informacje zamieszczone na stronach internetowych wyszukujemy dzięki specjalnemu oprogramowaniu. Oprogramowanie to, czyli wyszukiwarka internetowa, umieszczone jest również na specjalnych stronach internetowych. Obecnie najpopularniejsza wyszukiwarka stron internetowych to wyszukiwarka google¹. Wyszukiwarka ta ma swoje narodowe wersje, dzięki którym użytkownicy w wielu krajach mogą wpisywać zapytania, używając narodowych znaków. Przeglądarka internetowa wyszukuje dokumenty², analizując słowa kluczowe zawarte w specjalnych sekcjach metadokumentów html. Oprócz analizy znaczników zawierających słowa kluczowe niektóre wyszukiwarki

¹ <http://www.google.pl> – adres polskojęzycznej wersji przeglądarki google. Adres głównej przeglądarki w języku angielskim to <http://www.google.com>.

² W technikach informatycznych słowa *plik* i *dokument* są bardzo często synonimami. Podstawowa różnica pomiędzy plikiem a dokumentem jest taka, że plik może być różnego rodzaju, np. exe, jpg, mov, natomiast dokumentem nazywamy najczęściej plik tekstowy. Ponieważ strony internetowe to właśnie pliki tekstowe, dlatego nazywa się je dokumentami sieciowymi.

są w stanie częściowo analizować dokumenty w poszukiwaniu słów zawartych w zapytaniu wpisanym do wyszukiwarki. Dzięki temu mechanizmowi program wie, jakiej treści jest dany dokument opublikowany w sieci. Zastosowanie takiego mechanizmu powoduje, iż bardzo często na zadane pytanie otrzymujemy dużą liczbę odpowiedzi, które są linkami³ do dokumentu zawierającego szukaną frazę słowną. Jednak bardzo często dokumenty te są całkowicie nieprzydatne. Oznacza to, iż aby uzyskać szukane przez nas informacje, często musimy przebić się przez ogrom niepotrzebnych nam danych.

Jednym z celów nauczania historii jest zainteresowanie młodych ludzi dziejami „małej ojczyzny”. W trakcie zajęć lekcyjnych brak najczęściej czasu, aby poświęcić tej tematyce więcej uwagi. Uczniów zainteresowanych tą problematyką najlepiej odesłać zatem do opracowań historycznych. Nauczyciel historii w naszym regionie dysponuje obszernym zestawem publikacji poświęconych dziejom Środkowego Nadodrza⁴. Jednak – jak wynika z moich obserwacji – kiedy przeciętny uczeń poszukuje informacji na określony temat, nie udaje się do biblioteki, lecz zadaje pytanie wyszukiwarce internetowej. Czy można zatem, za pomocą wiadomości zawartych w zasobach polskiej sieci Internet, poznać dzieje Środkowego Nadodrza? To problem niezwykle istotny dla mnie jako miłośnika dziejów naszego regionu, nauczyciela historii, a zarazem informatyka. Aby odpowiedzieć na postawione pytanie, podjąłem próbę sprawdzenia zasobów Internetu na interesujący mnie temat.

W swoich poszukiwaniach skorzystałem z najlepszej i najbardziej efektywnej wyszukiwarki internetowej google. Po połączeniu się ze stroną www.google.pl wpisałem na początek hasło „historia Środkowego Nadodrza”. Następnie zaznaczyłem poszukiwanie w kategorii: „Polski” (ograniczyło to poszukiwanie do dokumentów polskojęzycznych) i wcisnąłem przycisk „szukaj”. Po upływie 51

³ Link, czyli odnośnik lub odsyłacz. Specjalny mechanizm oparty na technologii hipertekstu umożliwiający odwołanie do istniejącego dokumentu w sieci lub innej lokalizacji. Link może prowadzić również do innego miejsca wewnątrz bieżącego dokumentu.

⁴ Spośród obszernego zestawu tytułów warto wyróżnić prace: W. S t r z y ż e w s k i, *Geneza i symbolika herbów miejskich Środkowego Nadodrza*, Zielona Góra 1993; i d e m, *Treści symboliczne herbów miejskich na Śląsku, Ziemi Lubuskiej i Pomorzu Zachodnim do końca XVIII wieku*, Zielona Góra 1999; *Świebodzin 700 lat historii*, red. W. Strzyżewski, Świebodzin 2003; *Kultura – historia – region*, red. H. Szczegół, Zielona Góra 1975; K. B a r t k i e w i c z, *Myśl historyczna w Polsce nowożytnej a dzieje ziem nadodrzańskich: zbiór studiów*, wyb. i przyg. do druku T. Jaworski, Zielona Góra 2001; B. B i e g a l s k i, *Organizacje podziemne na Środkowym Nadodrzu w latach 1945-1956*, Zielona Góra.1999; R. S z c z e p a n i a k, *Początki miast Lubuskich*, Zielona Góra-Poznań 1958; *Wojna trzydziestoletnia (1618-1648) na ziemiach nadodrzańskich*, red. K. Bartkiewicz, Zielona Góra 1993; C. O s ę k o w s k i, *Specyfika pogranicza polsko-niemieckiego po drugiej wojnie światowej*, [w:] *Studia historyczne nad polityką, gospodarką i kulturą: księga pamiątkowa z okazji siedemdziesiątej rocznicy urodzin profesora Mariana Eckerta*, Zielona Góra 2002; C. O s ę k o w s k i, *Pogranicze polsko-niemieckie w drugiej połowie XX wieku*, [w:] *Studia: archiwalne – historyczne – politologiczne*, red. A. Czubiński, J. Macholak, Szczecin 2003, s. 249-265.

sekund otrzymałem 256 wyników poszukiwań spełniających postawione kryterium, czyli spis linków do dokumentów zawierających słowa składające się na frazę „historia Środkowego Nadodrza”. Wyniki poszukiwań zostały podzielone na grupy po dziesięć na każdą stronę. Niestety na 256 odnalezionych stron większość to: oferty wydawnictw, spisy artykułów prasowych o problemach regionu, wizytówki internetowe firm i instytucji oraz inne podobne dokumenty, nieprzydatne do poznania dziejów regionu.

Oczywiście, nie wszystkie odnośniki prowadzą do tego typu dokumentów. Bardzo szybko, przeglądając wyniki poszukiwań, natrafiamy na strony internetowe traktujące o historii poszczególnych miejscowości, które znajdują się na terytorium Środkowego Nadodrza. Zwraca uwagę odwołanie do części serwisu „Biuletynu Informacji Publicznej”, gdzie znajduje się historia miasta Nowa Sól⁵, jaką opracował Piotr Graczyk na podstawie kilku książek, których spis został umieszczony w dokumencie. Kolejnym linkiem wartym uwagi jest odnośnik prowadzący do serwisu „Sulechowskie Strony”⁶. W tym serwisie, w zakładce „historia”⁷, znajdziemy dwanaście artykułów ukazujących częściowo historię Sulechowa. Wszystkie artykuły tam zawarte są podpisane. Niestety, autorzy najczęściej nie podają źródeł swoich informacji. Wśród wspomnianych artykułów są ciekawe wspomnienia Marii Gwoździńskiej z roku 1960, opowiadające o pierwszych piętnastu powojennych latach życia w Sulechowie. Znajduje się tam również zarys dziejów Sulechowa autorstwa Leona Osowińskiego. Umieszczenie na stronie legendy o sulechowskim olbrzymie wydaje się pewnym dysonansem. Jest to tekst typowo literacki. Kolejne trzy artykuły opisują tradycje pedagogicznych szkół sulechowskich. Dwa teksty to opisy wizyty w mieście Fryderyka Chopina, sporządzone przez Leona Osowińskiego. Na stronie umieszczono także artykuły autorstwa Zenona Brembora poświęcone historii pułku artylerzystów stacjonujących w Sulechowie oraz zbiór informacji na temat Konstytucji 3 maja. To kolejny dysonans na stronie. Konstytucja nie ma bezpośredniego związku z dziejami Sulechowa.

W serwisie www.ziemia-lubuska.pl, w zakładce „historia” znajdziemy krótką charakterystykę dziejów Ziemi Lubuskiej. Brak informacji o autorze strony, jak również źródłach, które wykorzystał⁸. Jest to fragment całego serwisu poświęconego Ziemi Lubuskiej jako turystycznie atrakcyjnego regionu. Autor Mirosław Szatarski opisuje pokrótce dzieje tego regionu. Cała notatka jest ilustrowana zdjęciami przedstawiającymi miasta Ziemi Lubuskiej. Pod zdjęciami brak podpisów informujących o tym, co się znajduje na tych ilustracjach. Zwraca uwagę

⁵ <http://www.bip.gmina-nowasol.zg.pl/index.php?dz=53&art=82>

⁶ <http://strony.sulech.com/>

⁷ <http://strony.sulech.com/historia/>

⁸ <http://www.ziemia-lubuska.pl/8,26,6,.html>

serwis poświęcony miastu Nowogród Bobrzański. Zawiera także historię miasta⁹. Brak informacji o autorze. Podane zostały źródła, z których skorzystali twórcy tej witryny, są to trzy publikacje¹⁰. Po raz kolejny jest to skrótove, wręcz encyklopedyczne spisanie dziejów miasta i okolic. Brak ilustracji przedstawiających dawny lub współczesny Nowogród Bobrzański. Jednak jest to jedyna strona internetowa, do jakiej udało mi się dotrzeć, a która wspomina o dziejach Nowogrodu Bobrzańskiego i sąsiednich Krzysztkowic.

Efekty pierwszej fazy badania zasobów Internetu okazały się zatem niewielkie. Postanowiłem zawęzić nieco swoje poszukiwania. W wyszukiwarce internetowej wpisałem poszukiwaną frazę w cudzysłowie. Takie ujęcie poszukiwanych słów gwarantuje teoretycznie wyświetlenie tylko tych dokumentów, w których słowa te występują razem. Otrzymałem zaledwie dwa wyniki poszukiwań. Oba okazały się całkowicie nieprzydatne w procesie poznawania dziejów naszego regionu.

Następnie wpisałem więc do wyszukiwarki zapytanie „Środkowe Nadodrze”. Otrzymałem wynik: 52 odpowiadających dokumentów. Podobnie jak w wypadku poprzedniego zapytania większość ze znalezionych dokumentów to odwołania do ofert wydawnictw, stron muzeów ziem Środkowego Nadodrza, spisów artykułów wygłoszonych na konferencjach naukowych. Jednak pojawiły się odnośniki, które nie zostały ujęte w poprzednim wyszukiwaniu. Pierwszy z nich jest linkiem do strony poświęconej gminie Otyń¹¹. Autor tej strony – Artur Tomaszewski – opisuje dzieje i historię gminy. Strona zawiera bibliografię. Witryna ta została wykonana bardzo starannie, ma ładną i estetyczną szatę graficzną, w trzech działach autor opisuje historię gminy Otyń, zabytki Otynia oraz herb gminny. W innym dziale, zatytułowanym „onomastyka” opisuje proces powstania nazwy gminy Otyń.

Ciekawym linkiem jest strona autorstwa księdza Tadeusza Fitycha. W zakładce „miasto rodzinne” znajduje się kilka tekstów poświęconych historii miasta Nowa Sól¹². Brak przypisów, lecz autor umieścił na osobnej stronie dosyć obszerną bibliografię. Ksiądz Fitych opisuje swoje miasto w kilku działach. Tak więc jest tam krótki rys historyczny miasta Nowa Sól, jest dział opisujący dzieje regionu nowosolskiego (obecnie powiat nowosolski). Zostało również umieszczone kalendarium zaczynające się od roku 1553 i doprowadzone do roku 1999. W kolejnych działach są opisane okoliczne zabytki oraz zcharakteryzowana w kilku zdaniach

⁹ <http://wmajdanski.webpark.pl/#> lub należy wpisać w pasku adresowym przeglądarki internetowej adres <http://wmajdanski.webpark.pl/historia/historia.html>

¹⁰ Publikacje, na które powołują się autorzy, to: S. K o w a l s k i, *Miasta Środkowego Nadodrza dawniej*, Zielona Góra 1994; J.P. M a j c h r z a k, *Rzecz o nowym grodzie*, „Gazeta Lubuska” 22 XI 2000, nr 15; *Studia nad początkami i rozplanowaniem miast nad środkową Odrą i dolną Wartą – Nowogród Bobrzański*, Zielona Góra 1970.

¹¹ <http://www.otyn.webpark.pl/#>

¹² http://www.fitych.org/polski/nowa_sol.html

zabudowa nowosolska. Kolejne dwa działy to wspomniana bibliografia dotycząca samego miasta i okolic Nowej Soli.

W dalszej fazie badań zwróciłem uwagę na oficjalne witryny internetowe miejscowości położonych na Środkowym Nadodrzu. Każde miasto, powiat i gmina ma dziś swoją stronę internetową, na której z reguły zawarty jest dział poświęcony historii. Jednak większość tych stron zawiera tylko podstawowe informacje w ujęciu typowym dla przewodników turystycznych. Autorzy tych krótkich opracowań nie podają najczęściej źródeł swoich informacji.

Należy jednak wyróżnić kilka stron. Bardzo dokładne kalendarium miasta Żagań zostało zawarte na oficjalnej stronie urzędu miasta¹³. Kalendarium to opracował Sławomir Wójcik. Opisano również zabytki Żagania. Na stronie znalazł się ponadto opis wielkiej ucieczki z obozu jenieckiego zlokalizowanego w okolicy miasta w latach II wojny światowej. Zwraca uwagę atrakcyjna forma przekazu informacji. Internauta może odbyć wirtualny spacer po Żaganiu i jego najciekawszym zabytku, czyli pałacu. Sam pałac również ma swoją stronę internetową¹⁴. W tej witrynie znajduje się zakładka historyczna, w której internauta znajdzie historię pałacu żagańskiego oraz biogram księżnej Doroty Talleyrand, najsłynniejszej spośród pań żagańskiego zamku.

Ciekawą stroną urzędu miasta mogą poszczycić się mieszkańcy Żar¹⁵. W serwisie tym umieszczono obszerny dział poświęcony historii miasta, jego legendom oraz zabytkom. Witryna, mimo iż wykonana starannie i estetycznie, jest już technologicznie przestarzała i ma, niestety, poważny mankament – brak nazwisk autorów, a także jakiegokolwiek bibliografii zagadnienia.

Informacje o historii Kożuchowa znajdują się na stronie internetowej tego miasta¹⁶. Autorzy tego opracowania również nie umieścili w nim swoich nazwisk, jednak zawarto informację, że autorzy podczas pisania tej notatki skorzystali z opracowania *Średniowieczne fortyfikacje* autorstwa Tomasza Andrzejewskiego i Zdzisława Szukiełowicza¹⁷. Strona zawiera dwie ilustracje przedstawiające panoramę dawnego Kożuchowa oraz obrys średniowiecznych murów obronnych zlokalizowanych na planie współczesnego miasta. Biorąc pod uwagę, że Kożuchów stanowi swoistą „perełkę” historyczną naszego regionu, strona wydaje się zdecydowanie zbyt uboga. Miasto o tak bogatej historii, w którym zachowało się wiele zabytków przeszłości, zasłużyło na znacznie lepszą stronę.

Bardzo obszerna nota omawiająca historię jednego z najstarszych miast na

¹³ <http://www.um.zagan.pl/>

¹⁴ <http://www.palac.zagan.pl>

¹⁵ <http://www.zary.pl/>

¹⁶ <http://www.kozuchow.pl/>

¹⁷ T. Andrzejewski, Z. Szukiełowicz, *Kożuchów. Średniowieczne fortyfikacje*, Nowa Sól 2001.

polskich ziemiach Środkowego Nadodrza znajduje się na stronie urzędu miasta Krosno Odrzańskie¹⁸. Niestety, autorzy tej notatki nie podają źródła swoich informacji. Brak również zdjęć lub rycin przedstawiających zabytki miasta. Jest wprawdzie dział „galeria”, w którym znajdują się zdjęcia podzielone na albumy sprzed 1945 roku i po II wojnie światowej, ale żadne z tych zdjęć nie jest podpisane. Internauta nieznający miasta może się tylko domyślać, jakie obiekty znajdują się na tych zdjęciach.

Bardzo ciekawe informacje o historii miasta znajdują się na internetowej stronie urzędu miasta Zielona Góra¹⁹. W dziale historycznym serwisu miejskiego znajdziemy linki prowadzące nas do artykułów opisujących historię miasta, dzieje winobrania, losy znanych zielonogórczan. Zawarta tam została również kronika miasta, datowana niestety dopiero od 2000 roku. Na stronach tych umieszczony został również krótki film o historii miasta Zielona Góra. Pierwszy artykuł opracowała Barbara Kochańska. Opisuje ona rozwój miasta, najważniejsze wydarzenia, procesy czarownic, pojawienie się pierwszych murowanych domów w mieście. Opracowanie zostało wzbogacone o ilustracje przedstawiające rozwój miasta na przestrzeni wieków. Niestety, autorka nie podaje źródeł, z których czerpała informacje. Film opowiadający o historii miasta umieszczony na tej stronie jest fragmentem jakiejś większej całości. Niestety, brak tytułu oraz danych twórców filmu. W tle słychać lektora czytającego opis historii miasta, który jest głosem popularnego w Zielonej Górze aktora Janusza Młyńskiego.

Kolejny link prowadzi nas do podstrony zatytułowanej „Od Grünberga do Zielonej Góry”. W tym dziale znajdziemy kilka linków poświęconych ludności Grünberga i Zielonej Góry, kalendarium Zielonej Góry, poczet władców Zielonej Góry oraz opis najważniejszych zabytków miasta. Tymi stronami opiekuje się Arseniusz Woźny, a opiekę merytoryczną sprawują Jarosław Wnorowski i Barbara Dziadura. Bez wątplenia w serwisie miejskim Zielonej Góry internauta może znaleźć bardzo wiele ciekawych i wartościowych informacji.

Historia miasta Głogów nie została umieszczona na stronie miejskiej Głogowa²⁰. W witrynie tej znajduje się link o treści „historia”, po kliknięciu którego ukazuje się informacja o konieczności przekierowania się na stronę Towarzystwa Ziemi Głogowskiej²¹. Ta witryna jest prawdziwą kopalnią informacji o Głogowie, ziemi głogowskiej oraz twierdzy Głogów. Widać bardzo wielki wkład pracy włożony w powstanie tej strony. Na pewno jest to serwis internetowy godny szczególnego polecenia, zwłaszcza miłośnikom fortyfikacji.

¹⁸ <http://www.krosnoodrzańskie.pl/pol/html/historia.htm>

¹⁹ <http://www.zielona-gora.pl/UMZG/>

²⁰ <http://www.glogow.pl>

²¹ <http://www.glogow.pl/tzg/>

Kolejnym sprawdzonym miejscem w sieci jest witryna Bytomia Odrzańskiego²², na której umieszczono podstronę poświęconą historii i zabytkom miasta. Jest to opracowanie kilkunastozdaniowe, w którym autor wspomina o najważniejszych wydarzeniach z historii miejscowości oraz wymienia główne zabytki miasta. Niestety, autor tej notatki pozostaje nieznany, jak również nie wskazał źródeł swoich informacji.

Są natomiast dwa miasta, które na swoich oficjalnych stronach w zasadzie nie prezentują żadnych informacji o swojej historii. To Nowa Sól i Sulechów. W oficjalnym serwisie Nowej Soli²³ znajduje się symboliczna wzmianka o dziejach miasta. Opisane we wcześniejszej części artykułu strony niezależnych autorów dużo lepiej i rzetelniej informują o dziejach tego miasta. Podobnie przedstawia się sytuacja w wypadku Sulechowa. Próżno szukać na oficjalnej stronie miejskiej jakichkolwiek informacji na temat historii miasta. Na szczęście niezależni autorzy umieścili w sieci internetowej stosunkowo obszerną stronę poświęconą dziejom Sulechowa, którą opisałem w poprzedniej części niniejszego artykułu.

Podsumowując efekty pracy badawczej, trzeba stwierdzić jednoznacznie, że możliwość poznania dziejów Środkowego Nadodrza na podstawie zasobów polskiej sieci Internet praktycznie nie istnieje. Brak odrębnych witryn poświęconych tej problematyce. W sieci można odnaleźć jedynie informacje dotyczące dziejów niektórych miejscowości i gmin naszego regionu. Jakość tych publikacji pozostawia jednak wiele do życzenia. Wśród twórców stron można dostrzec trudną do zrozumienia tendencję do ukrywania swoich imion oraz nazwisk. Czyżby wstydzieli się swojego dzieła? Duża część zawartych na poszczególnych stronach informacji została dosłownie przepisana z opracowań historycznych. Brak jednak noty bibliograficznej. Tekst nosi więc znamiona plagiatu. Nie stosuje się przypisów. Tylko na niektórych stronach umieszczono bibliografię. Strony zawierają niekiedy informacje niezgodne z najnowszymi osiągnięciami nauki historycznej lub po prostu błędne. Autorzy w minimalnym stopniu wykorzystują ogromne możliwości techniki informatycznej. Typowa strona ogranicza się do tekstu i statycznych ilustracji. Autorzy witryny urzędu miejskiego Żagania dowiedli jednak, iż może być inaczej.

Sieć internetowa to największa biblioteka świata. Publikacje książkowe czy artykuły w pismach historycznych docierają do niewielkiej liczby czytelników. Natomiast tekst umieszczony w Internecie może znaleźć ogromną liczbę odbiorców. Nauka historyczna powinna zatem wkroczyć – moim zdaniem – do Internetu. Konieczna jest przede wszystkim rzetelna recenzja umieszczonych w sieci tekstów oraz opracowanie zasad tworzenia stron internetowych poświęconych historii. Za

²² <http://www.bytomodrzanski.pl/>

²³ <http://www.nowasol.pl/>

niezbędne uważam również stworzenie witryny poświęconej dziejom Środkowego Nadodrza, redagowanej przez profesjonalistów.

Jerzy Ścigaj

DIE ERKENNTNISMÖGLICHKEITEN DER GESCHICHTE
DES MITTELODERRAUMES
IN POLNISCHEN INTERNETSBESTÄNDEN

Z u s a m m e n f a s s u n g

In meinem Artikel wurden die Möglichkeiten von Kennenlernen der Geschichte von Środkowe Nadodrze (Mittel-Odergebiet), auf Grund der polnischen Internetinformationen dargestellt. Hier wurden viele Websides, die offiziellen als auch nicht offiziellen analysiert. Es gibt aber keine Websids, die komplexirrer Weiße unsere Regionsgeschichte darstellt. In den zugänglichen Websids kann man nur Beschreibungen der Geschichte von manchen Ortschaften dieses Gebietes (Środkowe Nadorze) finden.

Da fehlt es aber an Autorennamen und Quellenverzeichnis, auf Grund dessen die Websides aufgebaut wurden. Der Internetinformationen könnte also nur im Geringem den, an Geschichte von Mittel-Odergebiet (Środkowe Nadodrze) Interessierten behilflich sein.